

De indgåede aftaler gælder som oftest henstillinger om udgifternes og skatternes størrelse samt andre initiativer, der søges gennemført af hensyn til udviklingen i den kommunale sektor.

Aftalerne bliver normalt indgået i foråret, således at de kan danne grundlag for kommunernes budgetter, som skal være fastlagt senest den 15. oktober.

Det udvidede totalbalanceprincip

I forlængelse af kommunalreformen fra 1970 blev der igennem 70'erne gennemført en række byrde- og opgaveomlægninger, hvorved tidligere statsopgaver blev overført til amter og kommuner. I sådanne situationer blev det beløb, som staten sparede, overført til kommunerne og amterne gennem en tilsvarende forhøjelse af bloktilskudspuljen ud fra et såkaldt totalbalanceprincip.

Fra 1985 blev kompensationsprincippet udvidet til at omfatte de økonomiske konsekvenser for kommunerne ved bindende statslige regelændringer, hvorefter princippet kaldes det udvidede totalbalanceprincip (DUT).

Herefter har den enkelte ressortminister samme udgiftspolitiske ansvar for regelændringers kommunaløkonomiske konsekvenser som for de statslige udgifter.

Kommunerne er samtidig blevet sikret mod udgiftsovervæltninger ved regelændringer uden medfølgende finansiering.

I aftalerne om kommunernes økonomi for 1999 indgik en udvidelse af DUT-regelsættet. Bl.a. omfattes EU-afledte regelændringer.

DUT-princippet indebærer, at såfremt en minister fastsætter bindende regler, som påfører kommunerne merudgifter, skal kommunerne kompenseres for disse merudgifter. Kompensationsbeløbet vil blive finansieret af det pågældende ministerområdes rammer, på samme måde som ved initiativer med statslige merudgifter. I praksis vil dette ske ved, at de generelle tilskud til kommunerne forhøjes med den beregnede merudgift mod en tilsvarende nedsættelse af ministerområdets rammer.

Dette kompensationsprincip gælder begge veje. Såfremt en minister gennemfører regelændringer, som giver kommunerne besparelser, vil ministerområdets rammer som udgangspunkt blive forhøjet mod en tilsvarende reduktion af de generelle tilskud til kommunerne.

Til brug for en samlet opgørelse over de bindende statslige regelændringer udarbejdes der løbende et kommunalt lov- og cirkulæreprogram med en oversigt over de regelændringer, som regeringen gennemfører i løbet af folketingssamlingen.

En gang om året i forbindelse med folketingssamlingens afslutning i juni måned opgøres den samlede kompensation, og de generelle tilskud reguleres for de gennemførte regelændringer med modgående justeringer af ministeriernes driftsrammer.

1.3. Retningslinjer for budgetlægningen

Budgetudarbejdelsen i staten kan karakteriseres som en rammebudgettering, hvor de enkelte ministerier har en betydelig frihed til at foretage en omfordeling af ministeriets ressourcer inden for de fastsatte udgiftsrammer, jf. afsnit 1.1.